

11.12.2024

POL-2024-159235

Rajavartiolaitoksen kirjaamo

rajavartiolaitos@raja.fi

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto

VPRVLEoikeudellinenosasto@raja.fi

VN/1108/2023

Poliisihallituksen lausunto HE-luonnoksesta laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Yleistä

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Lausuttavana olevassa esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitos saisi toimivaltuuden estää ja selvittää rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä ihmiskaupparikoksia ilman liityntää laittoman maahantulon järjestämiseen.

Lisäksi Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin ehdotetaan lisättäväksi rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä havaittu rahanpesu tai rahanpesurikkomus silloin, kun epäillyn rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos taikka kätkemisrikoksen esirikos.

Televalvonnan, muun peitellyn tiedonhankinnan kuin peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja henkilön teknisen seurannan toimivaltuuksien rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi ehdotetaan laajenevan kaikkiin sellaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta virka- ja sotilasrikoksia, laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvää panttivangin ottamista, törkeää ampuma-aserikosta sekä rajavartioviranomaiseen kohdistuvista rikoksista virkamiehen väkivaltaista vastustamista, törkeää lahjuksen antamista ja yleisvaarallisia rikoksia.

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan lisäksi yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toimivaltuuksia. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta toteuttaa ohjattua tietolähdetoimintaa. Tietolähdetoimintaa saisi toteuttaa paitsi rikosten estämiseen ja selvittämiseen myös rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamiseksi.

Esityksen tavoitteena on parantaa Rajavartiolaitoksen rikoksen estämis- ja selvittämiskykyä. Ehdotuksilla pyritään vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin yhä vahvemmin kansainvälistyvän ja tietoverkoissa tapahtuvan tai sähköisiä palveluja hyväksi käyttävän rikollisuuden torjumiseksi.

2 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus pitää tärkeänä lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen taustaa, tavoitteita ja Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn parantamista muuttuneessa toimintaympäristössä.

Rikostorjunnan toimintaympäristön muutokset, uudet rikosilmiöt, rikollisuuden kansainvälistyminen ja entistä laajemmat rikoskokonaisuudet haastavat esitutkintaviranomaisten toimintaa tietoverkoissa ja realimaailmassa, joiden muodostamiin haasteisiin toimivaltaisten viranomaisten on pystyttävä vastaamaan.

2.1 Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvat rikokset

Poliisihallitus kannattaa, että Rajavartiolaitos saisi toimivaltuuden estää ja selvittää ehdotetun mukaisesti ihmiskaupparikoksia ilman liityntää laittoman maahantulon järjestämiseen. Rikostorjunnan kannalta on tehokkainta, että paljastettu rikos (laittoman maahantulon järjestäminen – ihmiskauppa) tutkintaan loppuun sen viranomaisen toimesta, jossa paljastaminen on tapahtunut.

Poliisihallitus pitää perusteltuna, että Rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluviin rikoksiin lisätään ehdotuksen mukaisesti oikeus suorittaa esitutkinta rahanpesurikoksen ja -rikkomuksen osalta, silloin kun rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos tai kätkemisrikos. Rikostorjunta on tehokkainta, mikäli paljastettu rikos (rahanpesu - kätkemisrikos) tutkintaan loppuun sen viranomaisen toimesta, jossa paljastaminen on tapahtunut.

Poliisihallitus pitää perusteltuina Keskusrikospoliisin ja Helsingin poliisilaitoksen esiin nostamia näkökulmia ja kirjauksien täsmennys- ja täydennysehdotuksia rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 4 §:n 1 momentin 11 a -kohdan osalta.

Poliisihallitus ehdottaa, että Rajavartiolaitos täsmentää ehdotettua pykälämuotoilua ja lisää vastaaviin perusteluihin maininnan, ettei ehdotetut muutokset lisää Rajavartiolaitoksen toimivaltuutta ehdotetun rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 4 §:n 1 momentin 11 a -kohdassa mainittujen kätkemisrikoksen esirikosten (varkaus-, kavallus-, ryöstö-, kiristys-, petos-, kiskonta- tai maksuvälinepetosrikos) esitutkintaan. Näiden rikosten esitutkinta on poliisin tehtävä. Rajavartiolaitoksella on uusista tutkintavastuulle kuuluvista rikoksista edelleen ilmoitusvelvollisuus poliisille, jolla on

rikosasian otto-oikeus. Poliisilla säilyy tilannekuva rikoksista ja mahdollisuus sovittaa yhteen samaan kohteeseen mahdollisesti käynnissä oleva tutkinta tai tiedonhankinta. Todettakoon, että omaisuusrikosten suuren määrän ja esitutkintaviranomaisten tehokkaan resurssin käyttämisen vuoksi esirikoksien tutkiminen kätkemisrikoksen paljastaneen viranomaisen toimesta on useimmiten tarkoituksenmukaisin tapa toimia.

Poliisihallitus ehdottaa, että Rajavartiolaitos lisää edellä mainituista kätkemisrikoksen esirikoksista valvontatapahtumissa todetut tapausesimerkkivaukset pykälän perusteluihin (esim. anastetuksi epäillyistä perämootoreista, työkoneista tai arvokkaista vaatteista tms.). Tapausesimerkit auttaisivat ymmärtämään ns. yhdenkosketuksen periaatteen toteutumista ja perusteltavuutta viranomaisten resurssien käytön osalta ja että valvontatyön yhteydessä paljastettu rikos tutkintaan loppuun sen viranomaisen toimesta, jossa paljastaminen on tapahtunut.

2.2 Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen osalta

Poliisihallitus pitää tärkeänä, että kaikkien esitutkintaviranomaisten salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja salaisiin pakkokeinoihin liittyvä lainsäädäntö on mahdollisimman yhdenmukaista.

PTR-viranomaiset (Poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos) tekevät tiivistä yhteistyötä rikostorjunnassa ja tähän yhteistyöhön kuuluu myös paljon salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvää yhteistyötä ja -toimintaa.

Poliisihallitus pitää perusteltuina Keskusrikospoliisin ja Helsingin poliisilaitoksen lausunnoissaan esittämiä näkemyksiä lisätä Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia salaisen tiedonhankinnan keino valikoimaan.

Ehdotetussa rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain peitetoiminnan laajentamista koskevassa 34 g §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, että peitetoiminnan laajentamistilanteet saatetaan ”peitetoiminnasta päättäneen rajavartiomiehen ratkaistavaksi”, mikä vaikuttaa virheellisesti kirjaukselta, koska peitetoiminnasta päättää Keskusrikospoliisin päällikkö Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikön tai apulaisosastopäällikön taikka tehtävään määrätyn salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetun pidättämiseen oikeutetun rajavartiomiehen esityksestä.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan peitetoiminnan laajentaminen on saatettava keinosta alun perin päättäneen Keskusrikospoliisin päällikön ratkaistavaksi. Poliisihallitus ehdottaa tämän kohdan tarkempaa muotoilua ja uudelleen kirjausta ehdotettuun lain kohtaa ja perusteluihin.

2.3 Lopuksi

Poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet, eivät saa olla tässä asiassa ristiriitaisia. Laajennettaessa Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia tietolähdetoiminnan, yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitellyn tiedonhankinnan ja valeoston osalta, tulee koulutuksen avulla varmistaa, että toimivaltuutta

käyttävät rajavartiomiehet on riittävästi perehdytetty tietolähdetoimintaan sekä tietoverkossa tehtävän valeosto, peitellyn tiedonhankinnan ja peitetoiminnan eroavaisuuksin.

Salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja käyttävillä esitutkintaviranomaisilla tulee olla yhteinen näkemys tietolähdetoiminnasta, palkkioiden maksusta, tietolähteen ohjatusta käytöstä ja tietoverkossa toteutettavan peitellyn tiedonhankinnan rajoista suhteessa yksinomaan tietoverkossa toteutettavaan peitetoimintaan ja valeostoon ja reaali maailman peitetoimintaan ja valeostoon.

Poliisi vastaa valtakunnallisesti salaisten pakkokeinojen ja tiedonhankinta-keinojen koulutuksista. Poliisihallitus toteaa, että Valtioneuvoston asetuksen esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnan (13.2.2014/122) 3 luvun 21§:n mukaisesti Poliisihallitus on asettanut esitutkintaviranomaisista ja Suojelupoliisin edustajasta koostuvan salaisen tiedonhankinnan seurantaryhmän, jonka tehtävä on muun muassa toiminnan, yhteistyön ja koulutuksen seuranta.

Poliisihallitus korostaa, että poliisilla on sisäisen turvallisuuden ja rikostorjunnan yleisviranomaisena tarve saada riittävän ajoissa ja toiminnan käynnistymistä harkittaessa tietoonsa muilla esitutkintaviranomaisilla vireillä olevat toimet vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tiedot salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä esitutkintaviranomaisten päällekkäisen toiminnan estämiseksi, tilannekuvan muodostamiseksi ja operaatioiden turvallisuuden takaamiseksi.

Poliisihallitus kannattaa Rajavartiolaitokselle ehdotettuja uusia toimivaltuuksia. Ajantasaiset toimivaltuudet ja tiedonhankinta keinot luovat edellytykset tehokkaalle ennalta estävälle ja paljastavalle toiminnalle sekä mahdollistavat ilmi tulleiden rikosten tutkinnan ja edelleen rikosvastuun toteutumisen.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Tuomas Pöyhönen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.12.2024 klo 12:00. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.

Liitteet

Kirjoita tähän

Jakelu

Kirjoita tähän tai valitse Muut toiminnot - Jakelu, Tiedoksi, Läsnä

Tiedoksi

Kirjoita tähän tai valitse Muut toiminnot - Jakelu, Tiedoksi, Läsnä